

Toplum ve Hekim Yayın Kurulu'ndan

5 Kasım'da sağlık çalışanları ve hekimler, Türkiye'yi "beyaza boyadılar". Büyük illerin büyük merkezlerinde yoğunlaşan, ama oralarda sıkışık kalmayan, en ücra köşelere kadar uzanan bir "beyazlık" yaşandı. İdari baskılara ve tehditlere karşın, sağlık çalışanları ve hekimler, örgütleri TTB ve SES'in çağrısına icabet ettiler. Hatta, bu icabet etme, her iki örgütün boyunu da aştı. Sadece sağlık çalışanı olmaktan ileri gelen bir duyarlılıkla 5 Kasım yaratıldı. İşin bir başka önemli yanı, halkın ve örgütlü kesimlerin inanılmaz desteğiydi. Halk, 5 Kasım'da hastanelere, sağlık ocaklarına, sağlık kurumlarına gelmeyerek ya da gelip de destek vererek, sağlık çalışanlarının örgütlerini ziyaret ederek sağlıkçılara destek verdi.

Evet, 5 Kasım'ın en önemli yönü hangisiydi? 5 Kasım'dan sonra bizi ne bekliyor? 2002 Kasım'ındaki seçimlerden bu yana, toplumsal muhalefetin -1 Mart'taki savaş karşıtı eyleminden sonra- meşruiyeti en yüksek eylemlerinden biri oldu. Neden bunu söylüyoruz; çünkü bu eylem, eylemi yapan kadroların dışında, çok geniş bir kitleyi eyleme kattı, desteğini sağladı. Bu anlamda, 5 Kasım, sadece bir "sağlık/çı" eylemi değil, bir muhalefet eylemiydi.

5 Kasım, bir "teşhir" eylemiydi, aynı zamanda. Ak Parti Hükümeti, "sağlıkta her şey iyi gidiyor" diye, IMF ve Dünya Bankası politikalarını pervasızca ve kabadayıcı uygularken, "sağlık hakkı"nın öne çıktığı bir eylemle, sağlık çalışanları ve hekimler, iktidarın "maskesini" aşağıya doğru çekiverdiler. Sağlık hakkının, "parasız-eşit sağlık hakkı"nın öne çıkması uzun süredir sağlık hizmetlerine ulaşma sorunu çeken halkın desteğinin en temel nedeni oldu. 2001 yılında Sağlık Bakanlığı'nın yaptırdığı bir çalışmada, bu ülkede yaşayan her 3 kişiden 1'i ihtiyacı olduğu (sağlık sorunu olduğu) halde, sağlık hizmetlerine ulaşamamaktadır. Bu ulaşamama hali, yoksullarda ve alt sınıflarda daha yüksektir; hatta sağlık güvencesi olmayanlarda %45 civarındadır. Böyle bir ülkede, "sağlık hizmeti almak için, nüfus cüzdanı yeterlidir" sloganı, politik olduğu kadar, soruna "cuk" oturan bir çözüme de işaret ettiği için anlamlı olmuştur.

5 Kasım, sağlık hakkı dışında da, çeşitli hekim ve sağlık çalışanı kesimlerinin, farklı özlük haklarını da dile getiren bir eylemlilikti. Orta sınıfa mensup hekimlerden, giderek yoksullaşmış/işçileşen sağlık çalışanlarına kadar, çeşitli sağlık personeli, 5 Kasım'da kendine ait bir nokta görmüştü. Bununla birlikte, özlük hakları mesajlarının toplamı, emekten yana bir ağırlık taşımaktaydı. Ancak, bu çeşitliliğin, temas noktalarını artırması açısından, çok anlamlı olduğunu hep birlikte görmüş olduk.

5 Kasım, her şeyden önce, merkezi bir etkinlikti. Yani, bu alandaki önderliğin, sağlık çalışanları, hekimler ve halkta var olduğunu saptayarak, yaklaşık 6 aydır kurguladığı bir etkinlikti. Yani, "kendiliğinden" katılımlar olmakla birlikte, "kendiliğinden" bir eylem değildi. Sektörün "mütevazı" öncülerinin, kendi çaplarında üstlendikleri riskler pahasına gerçekleştirdikleri bir etkinlikti. Bu durum, bize bir de ders sunmakta; yıllardır uygulanan politikanın mağdurları bir yanda, onlara hitap eden örgütler diğer yanda, bir sağlıklar diyalogu tarzında seyreden politikalar sonucu, mağdurların Ak Parti'ye yöneliminin durdurulmasını yöntemini...

5 Kasım, Hükümetin (ve hükümet üzerinden sistemin), kendisini ideolojik ve siyasal olarak en güçlü hissettiği bir dönemde gerçekleşti. Kamuoyu yoklamaları, halen Ak Parti'nin kitle desteğinin sürdüğünü gösteriyor. Hükümet, böyle hissettiği bir dönemde, kitlesel meşruiyeti bu kadar yüksek bir eylemle karşılaşınca, panikledi. Panikleyen Başbakan ve Sağlık Bakanı, meşruiyeti yüksek olan eylemin meşruiyetini azaltmak için, saçma sayılabilecek ifadeler sarf etmekten çekinmediler: "bunlar marjinal" sözlerinin anlamı, bu bağlamda ele alınmalıdır. Meşruiyeti azaltmaya yönelik bir diğer ifade, kendilerinin ne kadar uzlaşmacı ve işbirliğine yatkın olduklarını gösterme amaçlı, "kapımız açık" ifadesidir. Zaman kazanma amaçlı bir ifade olduğu, yaklaşık 15 gündür, Başbakan'ın bu ifadeye karşın, TTB'ye randevu vermemesinden anlaşılmalıdır. Ayrıca, eylem sonrası oluşan kitle desteğini "yarma" amacıyla, Hükümet, pratisyen hekimlere "aile doktorluğu" oyununu gündeme getirmiştir. Önce, panik ve meşruiyeti azaltma, sonra kitle desteğini yarma/bölme girişimi...

Gelinen noktada, durum nedir? Olası gelişmeler nelerdir? Bir de ona bakalım. Hükümet, desteğini aldığı uluslararası ve yerel güçlerin hazırladığı reçeteler bağlamında, toplumsal bunalımın/krizin, sağlık alanındaki yansımalarını çözebilecek midir? Halkın sağlık hizmetlerine ulaşabilmesinin önündeki-giderek artan- engelleri kaldırabilecek müdahaleleri yapabilecek mi? Hekimleri ve sağlık çalışanlarını bekleyen işsizlik, işgüvencesiz-sözleşmeli-esnek çalışma problemini çözebilecek mi? Bu sorulara olumlu yanıt vermek zor görünüyor.

Her şeyden önce, sağlık alanına daha fazla kaynak ayırmayı düşünmeyen Hükümetin, daha çok "iş idare etme" yöntemini benimseyeceği, yani, en mağdurlara yönelik iane tarzı desteklerin dışında çağdaş sağlık güvencesi anlamında adım atmayaacağı, sağlık çalışanlarını da birbiri ile yarıştıran, işletmeleştirdikleri iş yerlerine kazandırdıkları kadar gelir elde edecekleri bir sözleşme düzeni getireceği güçlü ihtimal.

Dolayısı ile, TTB ve SES'in taleplerinin, Hükümet'çe karşılanması kolay görünmüyor. Bu durum, TTB ve SES'in, 5 Kasım'daki çizgiyi, daha uzun ve güçlü sürdürmesini zorunlu kılmakta. Bu durum, en azından ahlaki olarak bile gerekli. Sağlık hakkı ve çalışma ortamını iyice bozacak, sağlık alanındaki gelişmelerin, hiçbir itiraz olmadan geçmesi, kabul edilebilir değildir. Bu nedenle, 5 Kasım'la başlayan, ahlaki yönü de olan itirazın sürmesi gerekmektedir. Hem daha güçlü, hem daha katılıma olanaklı. TTB, bu bağlamda, üyeleriyle temas noktalarını artırmalıdır. Halka derdini daha net anlatmalıdır. İşyerlerindeki yapılarından başlayarak, yapısını güçlendirmelidir. Bundan böyle Hükümet'in sağlık operasyonunun, devletin yeniden yapılanması çerçevesinde, "sağlıktaki paranın merkezileştirilmesi, sağlık sektörünün aktörlerinin sayısının artırılarak parçalı bir yapı oluşturulması, sektörde piyasanın egemenliğinin pekiştirilmesi, işsizlikle terbiye edilen sağlık çalışanlarının piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda çalıştırılması" politikası yılmadan teşhir edilmelidir.

Özel bir konjonktürde gerçekleşti, 5 Kasım. Bu konjonktürün iyi bir şekilde değerlendirerek, en çok da 3-4 ayımızın olduğu gerçeğini unutmadan, "sonuç alana kadar mücadele" hattı, zenginleştirilerek sürdürülmelidir. 5 Kasım, 4 Aralık, 4 Aralık ve sonrası... Göreceğiz, ama en azından kendisiyle ilgili değişiklikleri sessizce izleme onursuzluğunu paylaşmadık. Paylaşmayacağız...

Bu sayımız, kamu sağlık hizmetlerinin önemli bileşeni, aşılama. Aşı üretiminden, aşı ithaline doğru evrilen, ülkemiz aşı politikası, Ege'den Feride Saçaklıoğlu arkadaşımızın editörlüğü ile ele alındı. Kamusal alan/hizmet tartışmalarının zenginleştirilmesine katkısı olacak aşı dosyasını beğeneceğinizi umuyor, katkılarınızı bekliyoruz. Saygılarımızla.